

стабільності роботи підприємств і заможності країни загалом. У цьому контексті питання формування соціального капіталу та становлення інститутів довіри стають надзвичайно актуальними для ефективного управління сучасними економічними процесами. Особливу увагу варто приділити також культурі, діловій етиці та комунікаційним зв'язкам. Комунікаційний менеджмент, представлений розвинутою мережею структур для забезпечення економічного зростання, його адаптації до місцевих потреб, створення нових знань та технологій, має зайняти належне місце у сучасній економічній системі. Усе викладене вище надає можливість виявити глибинні закономірності актуалізації використання соціального інструментарію в управлінні економічними процесами на мікро-, мезо- та макрорівнях.

Отже, тільки за умови розумної інтеграції у систему існуючих соціально-економічних відносин через формування комунікаційних, статусних, іміджевих бар'єрів входу в такі мережі, можна стати лідером на ринку. У зв'язку з вкладеним вище виникає необхідність у подальшому дослідженні та розробленні такого механізму економічного розвитку, який би враховував особистісні характеристики працівників, їх можливості та реальний стан економіки.

1. Кузьменко В. П. Соціальний капітал суспільства Френсіса Фукуями у створенні та розвитку НІС [Електронний ресурс] / В. П. Кузьменко // Інститут еволюційної економіки. – Режим доступу <http://iee.org.ua/ru/publication/77/>

2. Фукуяма Ф. Що таке соціальний капітал? / Ф. Фукуяма // День. – 2006. – № 177. – С. 11-12.

Злотнік М.Л.

студентка гр. МЕ-32

Науковий керівник – к.е.н., доцент Кулиняк І.Я.

Національний університет «Львівська політехніка»

СІМЕЙНИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сімейний бізнес є невід'ємною частиною світової економіки, в тому числі вітчизняної. Близько 30 % всіх компаній з обсягом продажів понад 1 мільярд доларів є бізнесом сімейного типу. Серед них відомі всім світові бренди: Volkswagen, Fiat, BMW, Aldi, Auchan, Roche, Ikea, L'oreal, Swatch [1]. Для України сімейний бізнес як явище тільки починає розвиватись. Безумовно, український сімейний бізнес існує, проте він не легалізований та не виокремлений, не являє собою самодостатню правову категорію. Втім, за даними Асоціації власників сімейного бізнесу України, близько 80 % малих підприємств країни є саме сімейним бізнесом [2]. Оскільки перші приватні підприємства були створені в роки здобуття незалежності, зараз відбувається момент першої передачі бізнесу в Україні у друге покоління, тому тема сімейного підприємництва потребує особливої уваги.

Серед переваг сімейного бізнесу можна виділити [3]:

- високий рівень довіри між власниками;
- націленість на довгострокову перспективу, а не на швидкий прибуток;
- сприятливий психологічний клімат, згуртованість працівників;
- наявність певних цінностей та традицій, які зберігаються з покоління в покоління, що створює позитивну репутацію сім'ї-власнику;
- вищий рівень соціальної відповідальності, ніж у несімейних підприємствах;
- простота й прозорість у системі управління;
- адаптованість до стресових умов, швидкість прийняття рішень.

Проте робота в сімейному бізнесі кидає особливі виклики. Підприємцям найчастіше доводиться боротись з такими проблемами:

- 1) суперечки, скандали, небажання ділити відповідальність в компанії тощо;
- 2) перенесення робочих проблем у сім'ю, і навпаки;
- 3) відсутність чіткої стратегії розвитку компанії, опір змінам;
- 4) баланс лояльності та компетентності;
- 5) складнощі при передачі бізнесу наступному поколінню;
- 6) ситуація, коли "усі роблять все" або "ніхто не робить нічого".

Існує низка чинників, які стримують молоде покоління в організації власного сімейного бізнесу [4, с. 111-112]:

– відсутність фінансових та матеріальних ресурсів як наслідок відсутності ефективного механізму фінансово-кредитної підтримки сімейного бізнесу (висока вартість кредитних ресурсів, тривалий процес оформлення кредиту, несприятливі умови фінансування бізнесу за рахунок лізингу тощо);

– відсутність достатнього досвіду та знань, що зумовлено неякісною системою освіти, відсутністю інформаційно-консультаційних центрів обслуговування сімейних підприємств, відірваність системи освіти від виробництва тощо;

– відсутність партнера – члена родини (сім'ї) для спільного ведення бізнесу. Спільне ведення бізнесу може призвести до непорозумінь в сім'ї, ворожнечі, чварів за наступництво тощо. Не завжди є можливість сім'ї організувати власний бізнес;

– відсутність умов спільного ведення членами сім'ї бізнесу, наприклад, наявність кращої та більш високооплачуваної роботи на іншому підприємстві, ніж організація власної справи; навчання тощо.

В Україні сімейний бізнес зустрічається з такими перешкодами:

- 1) недосконалість законодавчої бази;
- 2) складність процедури реєстрації створення підприємства;
- 3) високі ставки банківського кредиту;
- 4) обмеженість інформаційної та консультаційної підтримки, а також підтримки від держави розвитку сімейного бізнесу.

Основними пріоритетами розвитку сімейного підприємництва в Україні є [5]:

- вдосконалення системи фінансування, кредитування, страхування;
- реформування системи оподаткування та митних зборів;
- доступність науково-технічного та інформаційного потенціалу;
- створення та пропаганда позитивного образу підприємця в сфері малого сімейного бізнесу;

– розвиток молодіжного та жіночого підприємництва;

– сприяння навчанню підприємництву;

– вивчення та впровадження інноваційного зарубіжного досвіду.

Отже, практично в будь-якій цивілізованій країні малий бізнес починається з власного, сімейного капіталу. Україна – не виняток. Сімейний бізнес має потенціал для розвитку, проте він вимагає створення певної економічної культури, більш професійного менеджменту, розширення у масштабах та видах діяльності [6]. Більшість сімейних підприємств в Україні є малими за розмірами, але кожне таке підприємство при грамотному управлінні має можливість стати великою компанією зі своїми особливими корпоративними традиціями, які передаватимуться наступним спадкоємцям. Проте малий сімейний бізнес потребує також усунення бар'єрів та перешкод не тільки на місцевому, а й на державному рівні, а також забезпечення підтримки з боку фінансових установ.

1. Сімейний бізнес: чи можна знайти баланс між сімейними та робочими відносинами? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://life.pravda.com.ua/society/2015/07/1/196370/view_print.

2. *Нюанси роботи сімейних компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://msb.aval.ua/news/?id=24677>.*

3. *Коновалова Х. Поради підприємцям-початківцям: чи варто відкривати сімейний бізнес [Електронний ресурс] / Х. Коновалова. – Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/economics/enews/sovety-nachinayushchim-predprinimatelnyam-stoit-li-otkryvat-semeynyy-biznes-695477.html>.*

4. *Сучасний інструментарій та галузеві особливості управління підприємствами України: монографія / за наук. ред. Н.І. Чухрай. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 368 с. / Чухрай Н.І., Кулиняк І.Я. Сімейне підприємництво в Україні: стан, бар'єри та напрями їх подолання. – С. 104-120.*

5. *Кужель. А.В. Малий бізнес как индикатор демократии [Електронний ресурс] / А.В. Кужель. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/Zhalilo20/010.htm>.*

6. *Лютый Д. Проблеми розвитку малих сімейних підприємств в Україні [Електронний ресурс] / Д. Лютый. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2998>.*

Івахів М.А.

Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач Ливдар М.В.
Національний університет «Львівська політехніка»

ДЕРЖАВНИЙ ВНУТРІШНІЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Світова фінансова криза спричинила необхідність вдосконалення фінансово-бюджетної політики й формування певних механізмів державного контролю фінансів як важливої складової фінансової системи України.

Державний внутрішній фінансовий контроль – це важливий інструмент державного управління, що надає можливість виконання відповідних завдань, які пов'язані з діяльністю органів державного й комунального секторів, які сприятимуть збалансуванню фінансово-економічного розвитку. Наслідком цього, із метою вдосконалення системи державного управління, запровадження відповідних інноваційних досягнень із урахуванням інституційних змін варто проводити оцінку державного внутрішнього фінансового контролю для приведення його у відповідність до періоду соціально-економічного розвитку нашої України. [1, с. 25].

Можливість керівництва органів державного й комунального секторів перевіряти стан виконання певних завдань, здійснювати низку заходів із ціллю підвищення ефективності й результативності діяльності установи є такий інструмент управління, як внутрішній контроль. Його першочерговим завданням є надання незалежних рекомендацій і консультацій, які будуть націлені на вдосконалення діяльності органів державного й комунального секторів, підвищуватимуть ефективність процесів управління, а також сприятимуть досягненню поставленої мети даними органами.

Вітчизняний досвід подає нечітке тлумачення понять “зовнішній контроль” та “внутрішній контроль”. Зовнішній контроль відповідно до основних документів Міжнародної організації вищих органів контролю державними фінансами передбачає діяльність вищого органу фінансового контролю в системі державних органів з будь-якого контролю, який є зовнішнім відповідно до системи органів виконавчої влади; оскільки зазначений орган не належить до такої системи, тому інші органи державної влади, що здійснюють функції контролю, належать до системи внутрішнього контролю. У статті 26 Бюджетного кодексу України “зовнішній контроль та аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ здійснюються Рахунковою